

Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural

Codi: 101279

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	FB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Josep Lluís Mateo Dieste

Correu electrònic: JosepLluís.Mateo@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Josep Lluís Mateo Dieste

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

CONTEXTUALITZACIÓ I OBJECTIUS FORMATIUS DE L'ASSIGNATURA

Assignatura de Primer curs que desenvolupa la formació bàsica per cursar els estudis d'Antropologia Social i Cultural i que correspon a la matèria bàsica 'Conceptes i camps bàsics de l'Antropologia'.

Introducció als camps clàssics de l'Antropologia (economia, política, parentiu, religió) a través de casos etnogràfics específics i el detall d'una monografia, per tal de proporcionar una aproximació holista a la diversitat cultural i permetre el contrast amb el nostre context sociocultural i amb d'altres exemples etnogràfics.

Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Magreb

Professor. Josep Lluís Mateo Dieste

OBJECTIUS FORMATIUS:

L'alumnat haurà de reconèixer i identificar la realitat complexa i canviant dels pobles del Magreb, des del passat recent fins a la situació social actual, marcada per processos de modernització, globalització i diàspora, i rebrà les eines per deconstruir els estereotips sobre l'alteritat i els seus usos polítics. L'alumnat haurà de ser capaç de detectar i analitzar les dimensions socioculturals centrals així com els principals canvis i continuïtats de les societats magribines en els seus principals àmbits: l'àmbit econòmic i ecològic, l'àmbit polític i d'organització social, les relacions de parentiu, i les varietats simbòliques, religioses i rituals. A partir d'aquí es presentaran estudis de cas etnogràfics, especialment de la zona nord del Marroc, i s'oferiran eines per analitzar aquesta àrea des d'un punt de vista dinàmic, tot considerant el conflicte pel poder, la construcció de

desigualtats de gènere i comunitàries i l'impacte dels processos de modernització (colonització, urbanització, emigració), per tal de poder interpretar fenòmens contemporanis.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits del parentiu, l'economia, la política i la religió.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica.
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
4. Aplicar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.
5. Conèixer i comprendre els processos diversos de relació intercultural.
6. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
7. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
8. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.
9. Prendre consciència de la diversitat cultural a través de l'etnografia.
10. Utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural.
11. Utilitzar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural per comprendre les relacions entre diferents societats i cultures.

Continguts

Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Magreb

Professor. Josep Lluís Mateo Dieste

1. Introducció

- Etnocentrisme i alteritat
- Diversitats: ètnia, religió, classe
- Etnografiar el Magreb

2. Relacions econòmiques i organització social

- Sistemes agrícoles i ramaders en transició
- Formes d'intercanvi
- L'economia informal de la frontera

3. Poder, parentiu i organització social

- El poder de la genealogia: estat i tribu
- Patrons i clients

- Poders i contrapoders

4. Parentiu i relacions de gènere

- Dimensions del parentiu
- Matrimoni i aliança
- Nocions de persona i gènere

5. Islam, text i religió popular

- Religió, màgia i sistemes simbòlics
- Islam popular
- Moviments de revitalització

Metodologia

Metodologia Docent:

- Classes magistrals amb suport de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (NTIC).
- Visionat i discussió de documentals etnogràfics.
- Directrius per a la cerca autònoma d'informació.
- Elaboració d'assajos i comentaris de text sobre material bibliogràfic i audiovisual (individuals o en grup).

Activitats Formatives:

- Classes teòriques i sessions de discussió orientada de documents audiovisuals i escrits.
- Presentació i discussió de casos etnogràfics i explicació de conceptes clau.
- Observació etnogràfica en petits grups.
- Lectura comprensiva i discussió de textos, i anàlisi de productes audiovisuals
- Estudi individual i discussió en equip prèvia a la presentació de treballs.
- Elaboració de treballs.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Debats sobre audiovisuals i lectures	10	0,4	2, 3, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i col·lectives	10	0,4	3, 4, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Elaboració i presentació de treballs	30	1,2	2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11
Estudi i treball personal	52	2,08	1, 5, 6, 7, 9, 11

Avaluació

Al principi del curs es presentarà un cronograma amb les dates de les proves d'avaluació i el contingut específic dels exercicis. Aquesta informació estarà disponible al Moodle. Consulteu regularment el Moodle.

AVALUACIÓ

40%	Lliurament de treballs
-----	------------------------

20%	Presentacions i participació
-----	------------------------------

40%	Proves escrites
-----	-----------------

- En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.
- L'estudiant rebrà la qualificació de "No evaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.
- Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació final. I per optar a la recuperació d'una prova suspesa, cal haver obtingut una nota mínima de 2.
- Activitats excloses de recuperació: la no presència durant una sortida, pràctica o presentació no es podrà recuperar.
- PLAGI: En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.
- En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de treballs	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Presentacions i participació activa a classe	20%	6	0,24	2, 4, 6, 7, 8, 11
Proves teòriques	40%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 11

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA EN ANTROPOLOGIA

Bonte, Pierre, Izard, Michel. 1996 [1991]. *Diccionario de Etnología y Antropología*, Madrid, Akal.

Cavalli-Sforza, Luigi, Cavalli-Sforza, Francesco. 1994. *¿Qui som? Història de la diversitat humana*, Barcelona, Institut Català d'Estudis Mediterranis.

Friedman, Jonathan. 2001. *Identidad cultural y proceso global*, Buenos Aires, Amorrortu.

Gledhill, John. 2000 [1999]. *El poder y sus disfraces. Perspectivas antropológicas de la política*, Barcelona, Edicions Bellaterra.

González, Aurora, San Román, Teresa, Grau, Jorge. 2003. *Las relaciones de parentesco*, Bellaterra, Publicacions d'Antropologia Cultural-UAB.

Kottak, Conrad Phillip. 2003 [2002]. *Introducción a la antropología cultural. Espejo para la humanidad*, Madrid, McGraw-Hill.

Lewellen, Ted. C. 1994. *Antropología política*, Barcelona, Edicions Bellaterra.

Molina, José Luis, Valenzuela, Hugo. 2007. *Invitación a la antropología económica*, Barcelona, Edicions Bellaterra.

Morris, Brian. 1995. *Introducción al estudio antropológico de la religión*, Barcelona, Paidós.

San Román, Teresa. 1996. *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*, Madrid, Tecnos.

Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Magreb

Monografia obligatòria que es llegirà al llarg del curs: Rosander, Eva Evers. 2004 [1991]. *Mujeres en la frontera. Tradición e identidad musulmanas en Ceuta*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Bibliografia bàsica sobre el Magreb

(*Obra general de referència recomanada)

Aixelà, Yolanda. 2000. *Mujeres en Marruecos. Un análisis desde el parentesco y el género*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Bennani-Chraïbi, Mounia / Fillieue, Olivier (eds.). 2004. *Resistencia y protesta en las sociedades musulmanas*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Berque, Jacques. 1978. *Structures sociales du Haut-Atlas*, Paris, Presses Universitaires de France (1955).

Bonte, Pierre / Conte, Édouard / Hamès, Constant / Ould Cheikh, Abdel Wedoud. 1991. *Al-Ansâb. La quête des origines. Anthropologie historique de la société tribale arabe*, Paris, Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme.

Bonte, Pierre (ed.). 1994. *Épouser au plus proche. Inceste, prohibition et stratégies matrimoniales autour de la Méditerranée*, Paris, Ed. de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales.

Bourdieu, Pierre. 1991. *El sentido práctico*. Madrid, Taurus [1980].

---2006. *Sociología de Argelia y Tres estudios de etnología cabila*. Madrid, CIS.

Brett, Michael / Fentress, Elizabeth. 1996. *The Berbers*. Oxford, Cambridge, Blackwell.

Caro Baroja, Julio. 1990. *Estudios saharianos*, Madrid, Júcar Universidad [1955].

Chaker, Salem (dir.). 1987. "Berbères. Une identité en construction", monogràfic *Revue de l'Occident Musulman et de la Méditerranée*, 44.

Davis, John. 1977. *Antropología de las sociedades mediterráneas*. Barcelona, Editorial Anagrama.

*Eickelman, Dale F. 2003. *Antropología del mundo islámico*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Gellner, Ernest. 1986. *La sociedad musulmana*. México, Fondo de Cultura Económica [1981].

Gellner, E. / Micaud C. (eds.).1972. *Arabs and Berbers From Tribe to Nation in North Africa*. Duckworth.

Geertz, Clifford / Geertz, Hildred / Rosen, Lawrence. 1979. *Meaning and Order in Moroccan Society: Three Essays in Cultural Analysis*, New York, Cambridge University Press.

González Turmo, Isabel. 2001. *La antropología social de los pueblos del Mediterráneo*. Granada, Editorial Comares.

Lacoste, Camille & Yves. 2004. *Maghreb, peuples et civilisations*. Paris, La Découverte [1995].

Lacoste-Dujardin, Camille. 1993. *Las madres contra las mujeres. Patriarcado y maternidad en el mundo árabe*, Madrid, Cátedra.

López García, Bernabé & Berriane, Mohamed (dir.). 2004. *Atlas de la emigración marroquí en España*, Madrid, Taller de Estudios Internacionales Mediterráneos - Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales - UAM Ediciones.

Ramírez, Ángeles / López García, Bernabé (eds.). 2002. *Antropología y antropólogos en Marruecos. Homenaje a David M. Hart*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Roque, Maria-Àngels (ed.). 1996. *Las culturas del Magreb. Antropología, historia y sociedad*. Barcelona, Institut Català de la Mediterrània.

Valensi, Lucette. 1986. "La tour de babel: Groupes et relations ethniques au Moyen-Orient et en Afrique du Nord", *Annales ESC*, nº4, pp. 817-838.

Programari

Processador de textos (tipus Word).